

WHAT'S LEFT: Η ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΡΙΣΗ

SERGEI DMITRIEVICH STANISHEV, ειδικά για τα ΣΘ

Πριν τέσσερα χρόνια, η κρίση μάς έδωσε ένα μάθημα και μάλιστα πικρό: ότι η Ευρώπη ήταν εν πολλοίς ένα έργο ημιτελές. Τότε, κάποιες από τις προσεγγίσεις και τις πολιτικές αποδείχτηκαν αναποτελεσματικές ή ανεπαρκείς, παλαιές ανισότητες επανήλθαν στην επιφάνεια και νέες αναδείχτηκαν, κι εκείνο που ξεκίνησε σαν χρηματοπιστωτική κρίση σύντομα μετατράπηκε σε νομισματική, σε παγκόσμια οικονομική κρίση και τελικά σε κρίση ηγεσίας. Με όλα όσα χάσαμε –απασχόληση, κοινωνικά δικαιώματα, τις ίδιες τις δημοκρατικές μας αξίες– θα ήταν ασυγχώρητο να μη δράσουμε αποφασιστικά και να μην αλλάξουμε την κατεύθυνση της Ευρώπης, προκειμένου να βρεθεί μια έξοδος από την κρίση. Κι όμως, οι Συντηρητικοί για τέσσερα χρόνια επιδόθηκαν σε καθυστερήσεις και υπεκφυγές. Έχουν ξεμείνει από δικαιολογίες.

Στη σοσιαλδημοκρατική οικογένεια, η εναλλακτική πρόταση έχει προ πολλού αποσαφηνιστεί: να εργαστούμε για την πρόοδο. Μια προοδευτική Ευρώπη είναι κάτι πολύ περισσότερο από ένα απλώς ιδεολογικό μοντέλο. Δίνει συγκεκριμένες λύσεις στην κρίση. Ανοίγει δρόμους για τις μελλοντικές γενιές, ενόσω προστατεύει κεκτημένα του παρελθόντος. Παρά την κρίση, και ως απάντηση σ' αυτήν, προάγει μια κοι-

Ο Σεργκέι Στανίσεφ είναι προσωρινός πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος, επικεφαλής του Βουλγαρικού Σοσιαλιστικού Κόμματος και τέως πρωθυπουργός της Βουλγαρίας (2005-2009).

ωνία καθοδηγούμενη από αξίες. Κυρίως, αντιπροσωπεύει ένα δρόμο ανάπτυξης και αλληλεγγύης ενάντια στη συνταγή «λιτότητα και μόνο» που έχει μπλοκάρει το πηδάλιο της Ευρώπης.

Προς το παρόν, τούτη η εμμονή με τη λιτότητα παραμένει η μόνη κατεύθυνση της ευρωπαϊκής δημοσιονομικής πολιτικής, που μονίμως τρέχει πίσω από τα γεγονότα ή απλώς δεν αντιδρά σε αυτά. Κάνουμε τα ελάχιστα και τα πιο κοντόφθαλμα, και οι «μετοχές της δημοκρατίας» ανεβοκατεβαίνουν μαζί με τις αγορές. Μια ασπόνδυλη ηγεσία, σε αντιπαράθεση με τους πολίτες και ανίκανη να δώσει οποιαδήποτε πραγματική λύση, αποτελεί την παρωχημένη κληρονομιά της συντηρητικής πολιτικής.

Μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, η ανεργία διπλασιάστηκε σε χώρες όπως η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ελλάδα, και άγγιξε εκείνο το σημείο όπου, σε κάποιες περιοχές, ο ένας στους δύο νέους να μην μπορεί να βρει μια θέση εργασίας. Μια ολόκληρη γενιά πολιτών κινδυνεύει να αποκλειστεί από την κοινωνία. Με περίπου 23 εκατομμύρια ανέργους στην Ευρώπη, θα εθελοτυφλούσαμε αν δεν αναγνωρίζαμε ότι είμαστε παγιδευμένοι σε μια καθοδική σπείρα – τέσσερα χρόνια ελεύθερης πτώσης στην ύφεση.

Δυστυχώς, όλα τούτα δεν είναι απλώς συμπτώματα της οικονομικής μας ασθένειας. Είναι επίσης άμεση συνέπεια της ιατρικής συνταγής που μας προμήθευσαν οι Συντηρητικοί ηγέτες. Λάθος βιταμίνες, ανεπαρκή χάπια, ληγμένα φάρμακα. Και οι παρενέργειες είναι σαρωτικές.

Παραδείγματος χάριν, κανείς δεν αμφισβητεί ότι η Ελλάδα βρέθηκε στο επίκεντρο της κρίσης του ευρώ τα τελευταία δύο χρόνια. Αναγκασμένη να επιβάλει αυτοαναιρούμενα μέτρα λιτότητας, στενά επιτηρούμενη από την Τρόικα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και συνεχώς απειλούμενη να πεταχτεί έξω από την ευρωζώνη, η Ελλάδα έχει μετατραπεί στο ευρωπαϊκό πειραματόζωο της κρίσης. Αναζητώντας μια έξοδο από την κρίση, κάθε συντηρητικό συστατικό προστέθηκε στη συνταγή με την ελπίδα ότι τελικά κάτι θα «πιάσει». Και όμως, οι συνέπειες από αυτές τις αζύγιστες πολιτικές, σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, υπήρξαν και παραμένουν καταστροφικές. Αυτό που κρίνεται είναι η ίδια η πιθανότητα μιας ευρωπαϊκής *διάλυσης* – και όλα αυτά επειδή οι Συντηρητικοί ηγέτες ήταν ανίκανοι να μάθουν το μάθημά τους.

Η Ευρώπη χρειάζεται να στραφεί προς την πραγματική οικονομία και να προωθήσει, δυνατά κι επίμονα, ανάπτυξη, απασχόληση και αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών-μελών. Αυτό σημαίνει λιγότερες κερδοσκοπικές και βραχυπρόθεσμες επενδύσεις, περισσότερες επενδύσεις στην εκπαίδευση και στην καινοτομία και μεγαλύτερη επένδυση στις υποδομές που επιφέρουν δομικές αλλαγές. Αυτό σημαίνει επένδυση στους ανθρώπους.

Επομένως, μια οικονομική και χρηματοπιστωτική ένωση είναι θεμελιώδης, αλλά επίσης και μια ευρωπαϊκή κοινωνική ένωση: πάνω από όλα, έχουμε ανάγκη ένα σύμφωνο κοινωνικής σταθερότητας, πολιτικά διαμορφωμένο, προκειμένου να επιτύχουμε κοινωνικούς στόχους, και υπολογισμένο από κοινού, ώστε να εξασφαλίσουμε τα ελάχιστα στάνταρ σε όλη την ήπειρο. Η ταχεία εφαρμογή ενός προγράμματος ανάπτυξης και απασχόλησης μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο αν η Ευρώπη επιδείξει το κουράγιο και την αλληλεγγύη να δράσει σαν ένα. Με δυο λόγια, αν στις αντιξοότητες είμαστε εξίσου ενωμένοι όπως στην ευημερία.

Ασφαλώς, αυτές οι προσπάθειες θα αποδειχθούν αντιπαραγωγικές αν οδηγήσουν σε νέο κρατικό χρέος: η εμπειρία μάς λέει ότι το υπερβολικό χρέος κάνει τις χώρες να είναι αβάσταχτα εξαρτημένες από τις χρηματοπιστωτικές αγορές και μπορεί να απειλήσει το κράτος πρόνοιας. Γι' αυτό είναι απαραίτητο να ενθαρρυνθούν πρωτοβουλίες, όπως ο Ευρωπαϊκός Φόρος επί των Χρηματοπιστωτικών Συναλλαγών, που χρησιμεύει ταυτόχρονα ως εργαλείο χρηματοδότησης και ως αξιόπιστη ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών. Ο φόρος θα πρέπει να εφαρμοστεί στα κέρδη από τις συναλλαγές με μετοχές, ομόλογα, χρεόγραφα, συνάλλαγμα και παράγωγα συμβόλαια. Οφείλει να είναι ζήτημα αλληλεγγύης και κυρίως *λογοδοσίας*.

Εκείνοι που προκάλεσαν –και επωφελήθηκαν από– την κρίση έχουν την ευθύνη να ξεπληρώσουν μέρος των εξόδων. Ας μην ξεχνάμε ότι μια από τις κύριες αιτίες του συντριπτικού δημόσιου χρέους υπήρξε η απληστία και οι κακές αποφάσεις του ιδιωτικού τομέα. Αρκεί κάποιος να κοιτάξει τους τίτλους των εφημερίδων για να αντιληφθεί ότι σε χώρες όπως η Ισπανία, ο ιδιωτικός και τραπεζικός τομέας αποτελούν ακόμα σοβαρό πρόβλημα: αναγκάζουν κυβερνήσεις να αναλάβουν όλα τα κόστη τους και να μετατραπούν σε διαιτητές της τελευταίας στιγμής σε ένα παιχνίδι που έχει ήδη λήξει.

Αυτό που δεν πρέπει να θυσιαστεί είναι η σταθερότητα μιας χώρας προς χάριν της σταθερότητας μιας ολόκληρης αγοράς. Προκειμένου να παρασχεθεί βοήθεια σε μεμονωμένα κράτη, χρειάζεται να ενισχύσουμε την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, να μεγιστοποιήσουμε τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ και να εφαρμόσουμε εργαλεία πολυτιμα, όπως τα ευρωομόλογα. Πρέπει να στηρίξουμε μια δυναμική οικονομία που να μπορεί να αντιμετωπίσει το δημόσιο χρέος και να κυοφορήσει βιώσιμη ανάπτυξη βασισμένη στην καινοτομία. Και πρέπει να εναγκαλιστούμε άλλα εργαλεία που προωθούν τη δημοσιονομική δικαιοσύνη και την περιβαλλοντική προστασία (ένα ζήτημα στο οποίο ο φόρος άνθρακα μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο).

Όλες αυτές οι πρωτοβουλίες δεν θα έβαζαν μόνο τέλος στον φαύλο κύκλο της κρίσης, αλλά επίσης θα καθιστούσαν δυνατή μια ισχυρότερη, περισσότερο κοινωνική

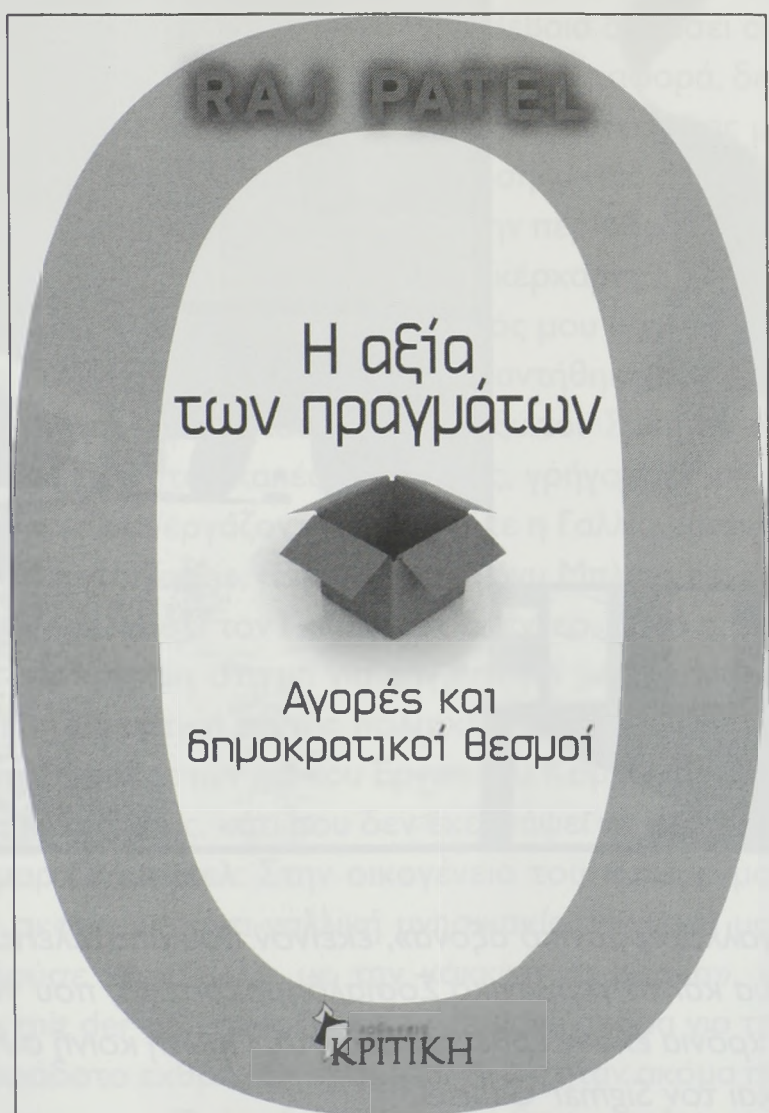
Ευρώπη. Στο μεταξύ, η μονομερής αντίθεση σε αυτές τις προτάσεις από τους Συντηρητικούς ηγέτες επιδείνωσε την κατάσταση τα τελευταία χρόνια. Οι άμεσες επιπτώσεις των πολιτικών τους παρέτειναν την κρίση και την έκαναν χωρίς λόγο επιζήμια.

Επιμένουν να εκλογικεύουν πως «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα», αλλά η πραγματικότητα είναι ότι οι συντηρητικές πολιτικές τους είναι κοντόφθαλμες και αυτοκαταστροφικές, χωρίς ορατή κατάληξη. Ακόμα χειρότερα, προσπαθούν να μας πείσουν πως δεν υπάρχει κάποια ιδεολογία πίσω από τις πράξεις τους, ότι τα χέρια τους είναι δεμένα και η πολιτική τους είναι η μόνη επιλογή. Και το πρόβλημα είναι ασφαλώς ότι *υπάρχει* άλλη επιλογή.

Η σοσιαλδημοκρατική οικογένεια πιστεύει σε μια Ευρώπη της αλληλεγγύης, της ανάπτυξης και της απασχόλησης, της καινοτομίας και της δικαιοσύνης, της δημοκρατίας. Και αυτά δεν είναι μια απόμακρη ουτοπία: τα αδελφά μας κόμματα συνηγορούν σταθερά υπέρ μιας αλλαγής πορείας, σε περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Με τις πρόσφατες νίκες μας σε χώρες όπως η Γαλλία και η Δανία και με τις επερχόμενες εκλογές ανά την Ευρώπη, η φωνή μας γίνεται τολμηρότερη και δυνατότερη και το όραμά μας πλησιάζει στην πραγμάτωσή του.

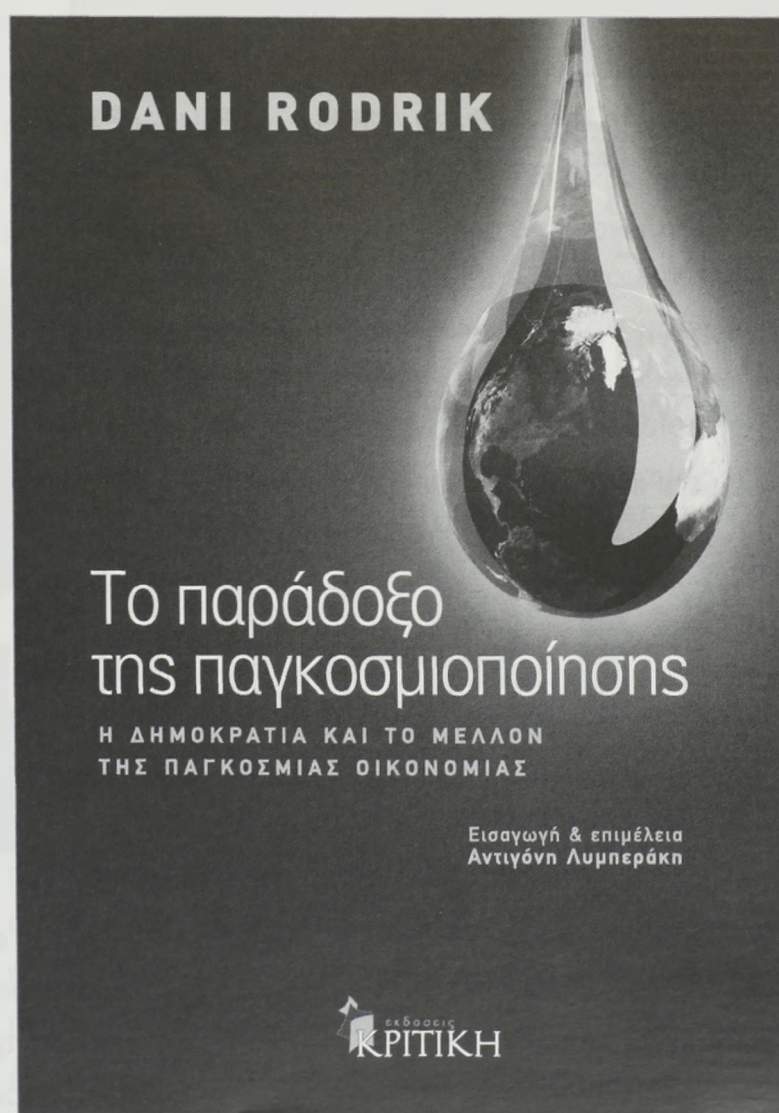
Αν μάθουμε το μάθημά μας, αν πιστέψουμε και δράσουμε από κοινού, ο επόμενος δρόμος θα οδηγεί αριστερά: σε μια προοδευτική Ευρώπη που εκπροσωπεί τα μέσα και τους σκοπούς, την οδό εξόδου από την κρίση.

νέες κυκλοφορίες από τις εκδόσεις Κριτική

Κινούμενος με διαύγεια και σιγουριά σε διάφορα επιστημονικά πεδία, ο Raj Patel αποκαλύπτει πώς αυξάνεται το κόστος μερικών πραγμάτων, ουσιαστικά άχρηστων για τη ζωή μας, ενώ αγνοείται η αξία φυσικών πόρων απαραίτητων για την επιβίωσή μας. Η αξία των πραγμάτων μάς παρακινεί να σκεφτούμε τις καταλυτικές αλλαγές που πρέπει να γίνουν για να σωθούμε από τη χρηματοπιστωτική παράνοια... Το μεγάλο χάρισμα του Raj Patel είναι ότι γράφει με χιούμορ και ανθρωπιά, παρουσιάζοντας τις πιο ριζοσπαστικές ιδέες ως λογικές και αναγκαίες. Ένα έξοχο βιβλίο.

Naomi Klein, συγγραφέας του βιβλίου *Το δόγμα του σοκ*

Σε αυτό το πρωτότυπο βιβλίο, ο συγγραφέας παρουσιάζει το πολιτικό «τρίλημμα» της παγκόσμιας οικονομίας: είναι αδύνατον να προωθήσουμε, όπως λέει, ταυτόχρονα τη δημοκρατία, την εθνική κυριαρχία και την οικονομική παγκοσμιοποίηση. Αν θέλουμε να προωθήσουμε την παγκοσμιοποίηση, θα πρέπει να εγκαταλείψουμε το έθνος-κράτος. Αν πάλι διατηρήσουμε και εμβαθύνουμε τη δημοκρατία, θα πρέπει να επιλέξουμε ανάμεσα στο έθνος-κράτος και τη διεθνή οικονομική ολοκλήρωση. Τέλος, αν επιθυμούμε να διατηρήσουμε την εθνική κυριαρχία, θα πρέπει να επιλέξουμε ανάμεσα στην εμβάθυνση της δημοκρατίας και την εμβάθυνση της παγκοσμιοποίησης.